

ves per a l'etimologia d'Aravell: AREAM VĚTĚREM, 'l'era antiga, la vella plana de conreu'; donava *Eravere, regularment, segons la llei fonètica demostrada en *LleuresC*, 184-5 i 306 (com PRESBYTĚRUM > *prevere*); amb dissimilació *r-r* > *-r-l-*: *Eravele; i sota la influència dels NLL adjacents Urgell, Orgolell, Aravell, Ansovell: Eravele passà a Aravell(e). Com ho veiem ja en les mencions posteriors:

In Aravelle 1003, Aravel 1010 (*Urgellia* III, 285.6, 312.10); in Aravelli 1016 (*MiretS*, *Castellbò*, 346); Aravele 1040, *Marca Hi*. 1071; Aravell 1030 (*MiretS*, *Castellbò*, p. 47; *Aravelle* 1114 (*MiretS*, ib. 367); «Monte Ferrario --- Charamenil --- honore de Aravel et de Gironde la et Valle de Aguilar» a. 1186 (*Cart. de Tavèrnoles*, 186).

Pots ser per confusió de copistes amb aquest *Aguilar*, es poden explicar dues mencions de forma incomprendible si és que es refereixen a *Aravell*, en un doc. poc fidedigne del *Cart. de Tavèrnoles*: *Abiglers* i *Aravago* en dues versions d'un doc. atribuït a l'a. 912 (31.4).

Altres especulacions etimològiques que havíem fet, i que ara, amb la documentació més completa, queden eliminades, es poden resumir en aqueixes direccions:

1.^a Un NP germ. hipotètic *ARAWILD o *HILDIWILD, admetent assimilació LD > ll en català. Encara que no estiguin documentats en *Först.*, essent ARA- i HILD- inicials productives en germànic, seria legítim postular-los però xoquem amb el fet que, com a segon terme, no es troben combinats amb -WILD ni amb -WILL.

2.^a Algun nom pre-romà, que en aquesta zona fóra natural atribuir al basc o ibero-basc; però com hem demostrat a ARAÓS i ÀREU, no es troben indicis del component ARA- en cap font basca, ni n'hi ha indicis raonables en toponímia pireno-romànica.

En canvi la conclusió indicada dalt, permet abandonar aquestes vagues recerques, que restaven com caps sense centener.

ARAVÓ

L'altre nom del riu de la vall cerdana de Querol, més conegut com a riu Querol.

PRON. MOD. Només a Puigcerdà ho he sentit en qualitat de nom de riu: l'*arabó*, dit així, des del Mas d'*arabó* en avall, o sigui ja ben a prop de la desembocadura en el Segre (Pau Vila, *Cerd.*, pp. 253, 256, 257). Anyós (*Relació de la Vall d'Andorra*, 1838, 13). El dit mas, segurament nom postfluvial, el sento: *mas d'arabó* a Puigcerdà, Queixans i Bolvir (VIII 45, 37, IX 140). El llog. de *St. Martí d'Aravó*, també prop del riu, sona *Sant Martí d'arabó* (o *St. Martí* i prou), a Guils (IX, 132).

DOC. ANT. «De Podio Ceretano --- unum operatorium meum quod est in riparia Aravonis» a. 1286 (*Delcor*, *Seferad* 1966, p. 29); «flumen Aravonis» 1297 (*Valls Tab.*, *V. Pir.*, *Aneu*, 339); i ja en un doc. atribuït a l'any 949, però és de data posterior, no ben precisable, car Abadal el declara falsificat: aquí se cita

també el mas: «manso uno de Aravonne --- in aqua de Arauon[o]ne» (*Eixalada*, 175).¹

ETIM. Indubtablement nom de riu, del grup pre-romà protoeuropeu, tan exemplificat per Krahe (*Unsere Alt. Flussn.* 46 etc.), al qual pertanyen el cat. *Aro* (< ARAZE), els alt-arag. *Ara*, *Arba* i, en particular, el riu *Aragón*.

Aragón < gon

Convé analitzar ARA . En efecte un

Aravó < ðon

riu ARABO, -ONIS, està ja documentat en l'Antiguitat en Ptolemeu etc.; i Holder (I 170, III 648) li cerca una etimologia cèltica; ¿seria, doncs, un riu homònim de les Gàl·lies? (si bé ell el creu afl. del Danubi). Encara que no fos més que un curs d'aigua homònim, això assegura aquesta etimologia hidronímica. Afegim-hi l'etnònim hispànic ARAVUS, tribu hispànica, que Schmoll (*Vork. Idg. Hisp.* 104) cataloga entre els indoeuropeus sorotàptics, i documenta en *CIL* II, 429 i 1017, i amb variants *Arabus* (*CIL* II, 383), *Araus* (II, 502); cf. encara cites de testimonis epigràfics, i tempteigs cèltics, de Whatmough (*D. A. G.*, p. 76, remetent a Walde-Pok. I, 144).

Finalment, si bé amb una terminació un poc diferent, Campión (*RIEB* II, 752-53) cita un *Alavona* en Ptolemeu i a l'*Itin.* Antoní, nom d'una ciutat «vascònica» que suposo sigui l'arag. *Alagón*; el qual voldria ell relacionar amb bc. *alago*, -*gu*, -*gune*, «dehesa, lugar de pasto». Però com que aquí discrepen tant la -l (no -r) com el significat, és més versemblant deixar-ho a part (tot remetent als nostres articles *Alós* / *Aler* i *Alad*).

¹ Ponsich, *Top.* 157, hi afegeix *Araone* 1011, *Arao* 1054, *mansum novum de Aravone* 1260, i *S. M. de Aravone* 1265 i 1267, *riparia de Aravonis* 1318, com a nom de *St. Martí d'Aravó*, te. de Guils, si bé confonent-ho amb un *Araionedo*, -*agoned*, que ha de ser un lloc diferent, i potser de llocs llunyans: probablement *Aranyonet*, en el Ripollès (veg. s. v. *Aranyó*), que només és 25 k. lluny.

ARB-

Entre els noms que comencen amb aquest fragment inicial es marquen vagament diverses pistes etimològiques, unes amb característiques persuasives, i les altres dissuasives (aquestes de vegades més clares que aquelles). Ho enumero junt.

1) En un doc. p. p. SerranoS, *N. H. Ribg.*, però potser són noms pallaresos, car diu: «comit(atu) Paliarense --- Ovorte --- Tobes --- collo de *Arbas* ---», atribuït als anys 1010-1035; en un d'atribuït a l'a. 954, p. p. *BABL* VI, 382, es repeteixen alguns o la major part d'aquests noms; i en una o totes dues versions figura també un *Biarro*. En tractaré a propòsit del NL ross. *Biarra*, ajornant-ho fins aleshores.

2) Del cogn. *Arbey* hi ha dues cites en docs. castellanencs de 1588: Traver, *Antigüedades de CastPna.*, p. 450. Més antic és un *Guillem* (o *Guillelmus*) de *Ar-*